

Aspergerin oireyhtymän huomioon ottaminen korkeakouluopiskelussa

Aspergerin oireyhtymä (AS) on autismin kirjoon kuuluva neurobiologinen kehityshäiriö, joka aiheuttaa ongelmia erityisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä ajattelun ja toiminnan joustavuudessa.

Moni lahjakaskin AS-opiskelija voi tarvita tukea arjen perusasioissa ja opiskelussa. Oireyhtymään liittyy yhteisiä haasteita ja vahvuuksia, mutta AS-henkilöt ovat ennen kaikkea yksilöitä. Opiskelijan tulee saada tarvitsemansa tuki ja luottamuksellisuus asioidensa käsittelyyn.

Kannustava ilmapiiri ja yksilöllinen tuki opintojen eri vaiheissa ovat välttämättömiä monelle AS-opiskelijalle.

Useimmat AS-opiskelijat haluaisivat saada ystäviä ja olla osa yhteisöä, mutta sitä voivat haitata

- kirjaimellinen ymmärtäminen ja puhuminen, vaikeus tunnistaa ironia tai sarkasmi
- vähäinen kehon kielen käyttö ja tuntemus, katsekontaktin välttäminen
- puutteellinen tietoisuus itsestään selvinä pidetyistä sosiaalisista säännöistä
- vaikeus osallistua ryhmätilanteisiin, avata keskustelua ja ylläpitää sitä vastavuoroisesti.

Ajattelun ja toiminnan joustavuus saattaa olla rajallista:

- Sääntöjen ja rutiinien tarve korostuu.
- Muutokseen sopeutuminen on vaikeaa.
- Kynnys aloittaa ja lopettaa tehtäviä voi olla korkea.

AS-opiskelijat kokevat usein keskimääräistä enemmän stressiä, joskus eri asioista kuin opiskelijat yleensä. Tenttiin valmistautuminen ei ehkä stressaa, mutta pieni muutos aikatauluissa tai järjestelyissä voi häiritä.

Monilla AS-henkilöillä on aistiyliherkkyyttä. Keskittymistä ja kuullun ymmärtämistä voivat vaikeuttaa

- meluisat ja kaikuvat tilat, kuten luentosalit ja ruokalat
- kirkkaat valot ja voimakkaat tuoksut.

Aistien ylikuormitus voi aiheuttaa paniikkikohtauksia tai lukkiutumista ja sulkeutumista omiin ajatuksiin.

Opiskelu, opetus ja ohjaus

Tuki on tarpeen erityisesti opintojen alussa, uudessa ympäristössä ja elämäntilanteessa. Opiskelussa auttavat

- mahdollisuus tutustua korkeakouluun ja sen palveluihin rauhassa jo etukäteen

- henkilökohtainen tuloinfo sekä opastaminen korkeakoulun palvelujen ja vertaistuen piiriin
- opintojen ohjaus ja tuki
- kampusalueen reittioppaat ja kartat.

Monella AS-opiskelijalla ei ole diagnoosia tai selkeää tietoa erityisyydestään. Opiskelija ei aina tiedosta tuen tarvettaan tai tarjolla olevia mahdollisuuksia. Tarjoa tukea, kun huomaat opiskelijan tarvitsevan sitä tai ohjaa opiskelija asiaan perehtyneen henkilön puoleen.

Opiskelulleen AS-henkilö tarvitsee yleensä selkeän rakenteen, lukujärjestyksen ja suoritusvaatimukset. Vaikeudet tulevat usein käytännön harjoitteluissa ja laajemmissa itsenäistä suunnittelua vaativissa tehtävissä.

Ohjauksesta on hyötyä

- asioiden tekemiseksi ajallaan, tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä ja laajuudessa
- sisällöltään ja järjestykseltään realististen kurssivalintojen tekemiseksi
- opintokokonaisuuksien ymmärtämiseksi
- opiskelun rakenteiden hahmottamiseksi.

Tuen tarve selvitetään keskustelussa ja kirjataan hopsiin. Edistymistä seurataan säännöllisesti.

AS-opiskelija jää helposti yhteisön hiljaisen tiedon ulkopuolelle, joten itsestään selviltäkin tuntuvia asioita on syytä käsitellä. Vanhemmat AS-opiskelijat voivat auttaa toimimalla henkilökohtaisina tuutoreina.

Opetukseen osallistumista auttavat

- luennointi rauhallisesti, selkeällä äänellä ja pysyminen asiassa
- ulkoisten ärsykkeiden minimoiminen
- luentorungon ja kirjallisen materiaalin toimittaminen etukäteen
- materiaalien ja kurssiohjeiden selkeys ja yksiselitteisyys
- muutoksista tiedottaminen mahdollisimman varhain
- ryhmätöiden tai keskustelujen korvaaminen tarvittaessa muilla suoritustavoilla
- häiriötön istumapaikka sekä lippalakin, aurinkolasien tai kuulonsuojaimien käyttäminen
- muistiinpanojen tekeminen kannettavalla tietokoneella ääni- tai kuvatallenteina.

Kahdenkeskiset keskustelut ennalta sovitun luentoparin kanssa luennon jälkeen voivat auttaa opiskelijaa selkiyttämään opittuja asioita.

Tentti- ja arviointikäytänteet – selkeyttä, joustavuutta ja vaihtoehtoja

- Yksiselitteiset tenttikysymykset
- Mahdollisuus kysyä epäselvyyksistä

- Tarvittaessa lisää aika, erillinen hiljainen tila, mahdollisuus kirjoittamiseen tietokoneella
- Tarvittaessa yksilöllinen ohjaus tenttiajan käyttämiseen
- Vaihtoehdot, kuten kirjallisen tentin korvaaminen suullisella kuulustelulla

Opinnäytteen aihe kannattaa valita kiinnostuksen mukaan ja kytkeä muihin opintoihin. Toteutuksessa auttavat

- opinnäytteen aloittaminen mahdollisimman ajoissa
- työn jakaminen pienempiin osiin sekä rutiinien luominen, esimerkiksi 1000 sanaa päivässä aina samaan aikaan
- jatkuva ja välitön palaute, kannustus ja motivointi.

Opiskelijan arki

Usein AS-opiskelijan suurimmat haasteet koskevat päivittäisiä toimintoja, sosiaalista elämää ja torjutuksi tulemistä. Monelle on tärkeää

- kannustus ja konkreettinen ohjaus kerhoihin ja järjestöihin liittymiseksi sekä kaveriporukoihin pääsemiseksi
- tuki arjen toimiin, esimerkiksi rahan käyttöön, opintotukien hakemiseen tai uuteen asuinpaikkaan sopeutumiseen
- tukihenkilö ja vertaistuki muilta opiskelijoilta
- ohjaus- ja tukipalvelut esimerkiksi opinto-ohjaajan, opintopsykologin ja kuraattorin palvelut.

Monet esteettömyyttä edistävät käytännöt hyödyttävät kaikkia opiskelijoita – tutustu myös muihin oppaisiin osoitteessa www.esok.fi

Lisää tietoa:

- [Autismi ja aspergerliitto ry](http://www.autismi.fi)